

ทำไมราคาน้ำมันจึงร่วง... (ตอนที่1)

ฉัตรพงศ์ ตันติมณีวัฒน์ (kulachatrakul@gmail.com)

Chief Marketing Officer บริษัท มาร์เก็ตติ้งได้อ็อกไซด์ จำกัด

แปลกใจบ้างไหมทำไมราคาน้ำมันช่วงนี้จึงตกลงและกระทบกับตลาดต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งเราต่างก็ตีใจกันในฐานะผู้บริโภคตัวจริง แต่ความจริงแล้วเราใช้น้ำมันราคาแพงลึบมาเป็นเวลานานแล้ว บ้างก็ว่าเป็นเพราะการเมือง หรือเป็นเพราะปัจจัยแวดล้อมบ้าง ทำให้ไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง อย่างกระนั้นเลย ในฐานะที่เราเป็นคนไทยเราควรมาใส่ใจหาความรู้กันว่าราคาน้ำมันที่แท้จริงมันคิดกันอย่างไร ซึ่งผมจะอธิบายให้รวบรัดจบได้ในบทความนี้ แต่ก่อนอื่นต้องมาปูพื้นให้ทราบกันก่อนว่าน้ำมันในโลกที่ซื้อขายกันทุกวันนี้มีอยู่ 2 ประเภทหลัก ๆ คือ

(1) Crude Oil หรือน้ำมันดิบเหลว มีลักษณะเป็นของเหลวข้น สีดำ เกิดจากการทับถมของซากพืชซากสัตว์เป็นเวลหลายล้านปี จนได้สารประกอบไฮโดรคาร์บอนที่นำมาเผาไหม้ให้พลังงานความร้อนได้ โดยประเทศที่มี Crude Oil อยู่เป็นจำนวนมากคือ ตะวันออกกลาง 12 ประเทศ ที่ได้รวมตัวกันเป็นองค์กรชื่อ OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries) เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองและควบคุมราคาน้ำมันในตลาดโลกและในทวีปอเมริกาใต้ เช่น เวเนซุเอลา

(2) Shale Oil เกิดจากของแข็งสีดำที่เรียกว่า Oil Shale ซึ่งเกิดจากการทับถมของซากพืชซากสัตว์เป็นเวลานานเหมือนกัน แต่ไม่เท่า Crude Oil ในการสกัด Oil Shale จะต้องใช้กระบวนการทางเคมีเข้าช่วยเร่งปฏิกิริยาในการแปลงสภาพเป็นของเหลวที่เผาไหม้ให้พลังงานได้ในที่สุด ประเทศที่มี Oil Shale เป็นจำนวนมาก ได้แก่ รัสเซีย และ สหรัฐอเมริกา ในการนำมาใช้ การลงทุนและการคำนวณต้นทุน ของการนำ Crude Oil ขึ้นมาใช้ช้านั้น บ่อน้ำมันแต่ละบ่อ จะมีอายุใช้งานได้ประมาณ 20 ปี และแต่ละปีจะมีผลผลิตลดลงประมาณ 2%-5% โดยที่ต้นทุนการขุดเจาะน้ำมันจะประกอบด้วย Fix Cost คือ ตัวระบบขุดเจาะและชุดน้ำมันที่ลงทุนเป็นก้อนใหญ่ครั้งแรกครั้งเดียว และ Variable Cost คือ ค่าไฟฟ้า ค่าแรง ที่ต้องจ่ายออกไปเรื่อย ๆ ทุกขณะที่มีการขุดเจาะน้ำมัน โดย Variable Cost ของการขุดเจาะ Crude Oil คือ \$20-\$30/barrel เท่ากับว่าบ่อน้ำมันแบบ Crude Oil ที่มีอายุใช้งานมาแล้วสัก 10 ปี แทบจะได้ Fix Cost คืนไปหมดแล้ว ต่อจากนี้ ถ้าผลิตแล้วขายได้เกิน \$30/barrel ก็จะครอบคลุม Cost ได้ทั้งหมด จึงได้กำไรเต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่สำหรับ Shale Oil นั้น แต่ละบ่อจะสูญเสียผลผลิต 25-28% ในแต่ละปี จากจุดเริ่มต้นที่เคยผลิตน้ำมันได้วันละ 100 barrel จะเหลือแค่ 72-75 barrel เท่านั้น แปลว่าบ่อ Shale Oil แต่ละบ่อมีอายุใช้งานแบบคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ เพียงแค่ 2-3 ปีเท่านั้น โดยต้นทุนรวมของการผลิต Shale Oil คือ ประมาณ \$65/ barrel ดังนั้นธุรกิจ Shale Oil จะต้องลงทุนทำบ่อ Oil Shale ใหม่ ๆ ตลอดเวลา เพื่อทดแทนบ่อเดิมที่มีอายุทางเศรษฐกิจเพียงไม่กี่ปี และจะต้องขายให้ได้เกิน \$65/ barrel ถึงจะเริ่มมีกำไร และการที่ต้องลงทุนใหม่อยู่เสมอเช่นนั้น ในขณะที่รายได้ต้องเติบโตด้วย แปลว่าต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมากขึ้นไปเรื่อย ๆ และต้นทุน Fix Cost นั้นแทบจะกลายเป็น Variable Cost ทั้งหมด เพราะไม่สามารถต้นทุนกระจายออกไปในระยะเวลายาว ๆ ได้

ด้วยเหตุที่การผลิต Shale Oil มีต้นทุนสูงต่อหน่วยกว่า Crude Oil ผู้ผลิต Shale Oil จึงแบกรับความเสี่ยงจากราคาขายน้ำมันดิบในตลาดโลกอย่างมาก แต่เนื่องจากช่วงปี 2011 เป็นต้นมาจนถึงกลางปี 2014 ราคาน้ำมันดิบ (อ้างอิงแหล่ง Brent) อยู่ในช่วงสูงกว่า \$100/ barrel เกือบตลอดเวลา ทำให้ผู้ผลิต Shale Oil เก็บเกี่ยวกำไรจากส่วนต่างประมาณ \$35-\$45/ barrel ได้อย่างเต็มอิมเสมอมา เป็นผลให้ปริมาณการผลิต Shale Oil ของโลก โดยเฉพาะจากสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วง 4-5 ปีมานี้ และเนื่องจาก Shale Oil ที่ผ่านกระบวนการเคมีแล้ว จะนำไปใช้งานได้ไม่ต่างจาก Crude Oil เท่ากับว่า ประเทศผู้ผลิต Shale Oil กำลังทำชนกับกลุ่มประเทศผู้ผลิต Crude Oil อย่าง OPEC แบบตรงๆ ซ้ำยังมีแหล่งพลังงานทางเลือกอย่าง แสงอาทิตย์ ลม ตลอดจนพลาพลาที่ใช้ไฟฟ้า ซึ่งล้วนแต่ได้รับความนิยมและการพัฒนาพลังสะอาดเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาความสำคัญและความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจของ Crude Oil ได้ต่อไป ประจวบ

กับการเกิดภาวะอุปทานน้ำมันล้นตลาดโลกจากการที่เศรษฐกิจทั่วโลกยังชะลอตัว OPEC จึงเริ่มเดินเกมส์โดยการไม่ลดกำลังการผลิตและส่งสัญญาณว่ายังไงก็จะคงกำลังการผลิตไว้เท่าเดิม (อ่านต่อฉบับหน้า)
